

även tillhört hans stora fritidsintressen, och hur många rävar som fått hjälp till de sällare jaktmarkerna, kan han inte säga på rak arm.



# TUT I VÄRMLÄNSK NÄVERLUR

Näverlurar är Georg Halstensons specialitet — bilden. Han bor i Östmark i Värmland och tillhör dem som håller näver-slöjdens traditioner vid liv i dessa bygder. Hr Halsten-son har tillverkat närmare 1 000-talet näverlurar. Lu-rarna är smala och som en uträtad trumpet 117 cm långa. Tonkanalen är ock-så trumpetens och med olika munsättning kan man pressa fram sex toner ur

www.a^

•f

^ m ^ ® \* ' I



# i MSK TRADITION I NÄVERSLÖ

## Decimeterhög

### suvenirgumma prisbelönades

VÄRMLANDS FINNSKOGA, fredag.

Tlet finns inte många hemslöjdare kvar av den gamla stammen i Värmlands finnygder, där slöjdandet i trä och näver har tradition sedan invandringen på 1600-talet. De yngre flyttar till tätorterna när de slutat skolan, och de som stannar kvar tycker att det lönar sig dåligt. Men nu är marknaden tillverkarnas egen. Det har på senare år blivit en enorm efterfrågan på konstnärlig hemslöjd, och de få hemslöjdare som finns kvar hinner inte riktigt med.

Den gamla värmländska finnslöjdens traditioner måste bevaras, där om är man överens. Fröken Anna-Greta Pählman, chef för Värmlands Hemslöjd, har lagt ned mycket arbete, och på några år har hon fått se försäljningen mångdubblas i hemslöjdsaffärerna. Där säljer man så mycket att tillverkarna gjort slut på materialet. En del firmor i storstäderna har också försökt få dem som leverantörer, men så länge man i Värmland kan avsätta vad de får fram, tycker hemslöjdarna att deras produkter bör säljas inom landskapet. Några kolleger inom konsthantverket har också blivit brända av kontakter med storköpare på annat håll, som kört fram deras varor någon säsong och sedan låtit dem falla i glömska.

### Suvenirgumma

Uppe i Gräsmark, där finnkulturen har något av gammalt centrum, har överlärarparet Anna och Joel Hedåsen tagit upp näverslöjd och gör de mest förtjusande små saker. En decimeterhög gumma med schallet och förkläde och till och med flätade näverskor har blivit korad till den bästa Värmlandssuveniren. 16 kr kostar den i hemslöjdsaffärerna — men så tar det också 4–5 timmar att göra den. Då räknar man ändå inte med tiden det tar att samla näver. Det görs i juni när björkarna savar eller "lagom som löven är utväxta". Skogvaktarna brukar ge en vink om var man faller träd, och så går hr Hedåsen ut och hämtar nävern från stammarna.

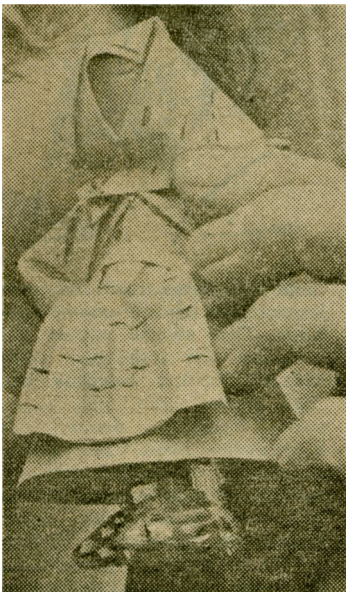
— Det är lika roligt att dra nävern av björkarna som att sedan sitta hemma och "nävrä", betygar han. Fru Anna instämmer, fast hon är designern och gör slutarbetet, den konstnärliga touchen.



DEN LILLA FINNSKA STABBSTOLEN th på vänstra bilden gör Einar Johansson i Lekvattnet också i rätt storlek. Träsnideriet är bara en hobby för honom och tiden vill inte räcka till. — När björkarna savar i juni hämtar Georg Halstenson — t h — material till sina näverlurar och andra vackra saker som han tillverkar i källaren till den egna villan i Östmark. — Fru Anna Hedåsen, Gräsmark, — infälld — visar upp sin prisbelönta lilla nävergumma.

Brödfat, saltkar i gamla modellverslöjdens traditioner kan hållas len, ljusstakar och mycket annat är j vid liv och spridas.

hennes mest sålda saker. Till sommarennen får hon ta emot ett tiotal medlemmar i Svenska Ungdomsringen,



FYRA FEM TIMMAR tar det att tillverka en sådan här nävergumma, som i hemslöjdsaffärerna kostar 16 kr.

som kommer till Gräsmark på en jden har blivit hans avkoppling, och kurs i näverslöjd. Så hon har inget jden ger honom en extra slant, emot att få konkurrenter. Tvärtom j Näverlurar är hans specialitet. Närtucker hon att det är bra om närmare 400 har han gjort sedan mid-

sommar. Alla finns journalförda, och snart är han uppe i tusentalet.

— Det börjar bli ont om material, säger han. På de gamla ödetorpen tar man bort björkarna och sätter granplantor, så jag får passa på när markägarna faller björkarna till lövmassa. Det jag kom över i somras tog snart slut, men så fick jag köpa ett parti på annat håll.

Hans näverlurar är smala, och den vita barken är borta. Stommen är av alvirke, som han kapar i längder på 117 cm. Så lång är en vanlig trumpet om man rätar ut den. Tonkanalen är också trumpetens, och längst ute har den ett klockstycke av trumpetmodell. Sex olika toner pressar hr Halstenson fram med olika munåttning.

Torgväskor och brödfat gör han också, och dessutom halsband, ör-

hängen kade ha lund, oc mit. Nä strålkast så det TV-smy Den g längs de från Vä lung oc är i Vä ursprung öster ut slöjd m i Värm sin natu så mån gott för derbart pas av den.

### Finsk tradition

Längre norr ut hälsar vi på hos lantbrukare Einar Johansson i Lekvattnet, den socken där en gång Skansens rökstuga ståt och där ett nyinvtigt minnesmärke över den finska invandringen finns. Hans gård ligger bara en kilometer från norska gränsen.

Det blir inte mycket gjort nu för tiden, säger den träsnidande gränsbon. För när jag låg ute i skogskoorna hade jag bättre tid.

Dörrhandtagen till Lekvattnets kyrka är hans, och nu har man bett att han skall göra en dopfont. Han är av gammal finnätt, och det är annars gammaldags nödvändighetsvaror som han tillverkar med en extra dekor. Han tycker också att de gamla finska slöjdtraditionerna borde bevaras på något sätt. Men nu är det bara en eller två sockenbor som kan göra en näverkont, summerar han eftertänksamt.

### Lurjournal

Längre inåt landet kommer vi till Georg Halstenson i Östmark. Han är inte finnättling — inte ens värmlänning — men han är en noggrann hantverkare. För tio år sedan blev han invalid och måste sluta med sin mekaniska verkstad. Näverslöj-